

Cadrul juridic al Uniunii Europene în materie de egalitate

SARA IGLESIAS SANCHEZ

REFERENT JURIDIC, CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

*PREZENTAREA DE FAȚĂ REFLECTĂ NUMAI OPINIA AUTORULUI

Această sesiune de formare este finanțată în cadrul „Programului Drepturi, Egalitate și Cetățenie 2014-2020” al Comisiei Europene

1

Cuprins

- ▶ Sursa legislației UE în materie de egalitate
- ▶ Structura legislației UE în materie de egalitate
 - ❖ a. Legislația consacrată în tratate
 - ❖ b. Principiu general
 - ❖ c. Legislație secundară
- ▶ III. Carta și egalitatea/non-discriminarea
 - ❖ a. Prevederi privind egalitatea
 - ❖ b. Valoare juridică
 - ❖ c. Arie de aplicare
 - ❖ e. Efectul orizontal direct al Articolului 21 din Cartă

2

SURSA LEGISLAȚIEI UE ÎN MATERIE DE EGALITATE

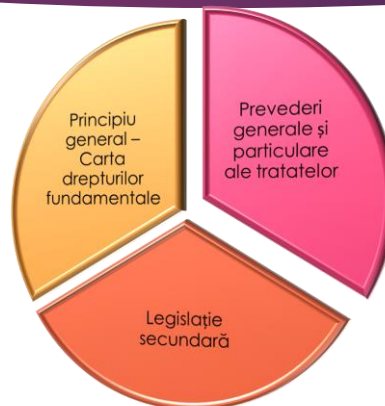
Bazele tratatelor: egalitatea drept instrument de funcționalitate și de integrare economică

- ▶ Libertăți fundamentale
 - non-discriminare pe motive de **naționalitate**
 - jurisprudența primară în privința discriminării pe motive de naționalitate stabilește cadrul conceptual

- ▶ Articolul 119 TCEE : remunerație egală pentru aceeași muncă
 - Jurisprudență: *Defrenne c. Sabena saga*
 - Trecerea de la perspectiva economică la cea socială
 - Efectul direct al interzicerii discriminării

3

Structura legislației UE în materie de egalitate

4

Cadrul juridic din tratate

- Discriminare pe motive de **naționalitate**
 - ❖ Libertăți fundamentale
 - ❖ Cetățenie UE
 - ❖ Cetățeni ai țărilor terțe și politica imigrării?
- Egalitate de **gen**:
 - ❖ Art. 2 TUE > valoare fundamentală
 - ❖ Art. 3(3) TUE > obiectiv
 - ❖ Articolele 8, 9 și 10 TFEU > prevederi transversale
 - ❖ Articolul 154 TFEU > remunerație egală pentru aceeași muncă... și multe altele!
- Temeiul juridic al politicii generale în materie de egalitate:
 - ❖ Articolul 19 TFEU : **sex, origine rasială sau etnică, religie sau credință, dizabilități, vârstă sau orientare sexuală**
- **Alte manifestări ale egalității / non-discriminare în tot textul Tratatului (egalitate între statele membre (și limbile acestora), legislație socială, politică agricolă, dreptul concurenței etc.)**

5

Egalitate și non-discriminare ca principiu

- Egalitate ca principiu cu mult înaintea Cartei (Mangold)
- Consacrare în Cartă:
 - **Articolul 20 : Egalitate**
 - Toți oamenii sunt egali în fața legii
 - **Articolul 21: non-discriminare**
 - (1) Orice discriminare bazată pe orice considerent, precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, trăsăturile genetice, limba, religia sau credința, opiniile politice sau de altă natură, apartenența la o minoritate națională, proprietatea, originile, dizabilitățile, vârsta sau orientarea sexuală trebuie interzisă.
 - (2) În aria de aplicare a tratatelor, fără a leza oricare dintre prevederile specifice ale acestora, orice discriminare pe motive de naționalitate trebuie interzisă.
 - **Articolul 23: egalitate între femei și bărbați**
 - Egalitatea între femei și bărbați trebuie asigurată în toate domeniile, inclusiv piața muncii, munca și remunerația.
 - Principiul egalității nu va exclude menținerea sau adoptarea măsurilor de instituire a avantajelor specifice în favoarea genului subreprezentat

6

Legislația secundară

- **Discriminare pe motiv de naționalitate:** legea libertății de mișcare (și, în aceeași măsură, instrumente juridice privind migrația și azilul care conțin prevederi despre egalitatea de șanse)
- **Discriminare pe motiv de sex**
 - Directivele din anii 70: forța de muncă, asigurare socială
 - Directiva 86 privind liberii profesioniști (înlocuită în 2010)
 - Directiva 2004/113 – accesul și furnizarea de bunuri și servicii
 - Directiva 2006/54, directivă „reformulată” în domeniul angajării forței de muncă
 - Directive privind protecția socială: directive privind angajatele gravide; concediul de creștere a copilului; echilibrul dintre viața personală și cea profesională
- Discriminare pe motiv de **rasă** în domeniul forței de muncă: Directiva 2000/43
- Discriminare din rațiuni de **context protejat** în domeniul forței de muncă: Directiva 2000/78
- **Alte** manifestări ale egalității și non-discriminării: non-discriminare între diverse tipuri de lucrători (cu jumătate de normă, cu contract pe termen determinat...)

7

Discriminare sexuală ca politică emblematică a UE în materie de anti-discriminare

- Prima **politică** adevărată **privind drepturile fundamentale la nivelul UE** (E. Muir)
- **Jurisprudență** inovatoare a CJE începând cu anii 70 pentru a transforma egalitatea de gen din principiu economic în principiu social (de ex. saga *Defrenne*)
- **Instrumente** dincolo de interzicerea discriminării și de egalitatea formală: discriminare pozitivă; sarcina probei; interzicerea hărțuirii; sancțiuni; despăgubiri și căi de atac
- Un domeniu încă plin de **provocări**:
- (doar câteva exemple)
 - ❖ Aplicarea principiilor privind discriminarea de gen la realocarea de gen – *Speța C-451/16*
 - *MB c. Secretarul de State de la Ministerul Muncii și Pensiiilor*
 - ❖ Provocările aferente situației speciale a femeilor pe perioada maternității: *Speța 184/83 Hofmann și Speța C-463/19 Sindicat CFTC*
 - ❖ Eventuala utilizare abuzivă a discriminării sociale, de ex. *Speța C-450/18 Instituto Nacional de la Seguridad Social (Alocația suplimentară pentru mame)*
 - ❖ Cerințe profesionale autentice și determinante sau perpetuarea stereotipurilor sociale?

8

Motivele discriminării: diferențiere sau ierarhie?

- ❑ Reglementare diferită a motivelor suspecte diferite în legislația secundară
- ❑ Arie de aplicare mai vastă: Directiva privind rasa (dincolo de angajarea forței de muncă și de formare profesională, acoperă inclusiv protecția socială și avantajele sociale, educația, accesul la bunuri și la servicii)
- ❑ Justificări și excepții
 - ❖ Mai restrictive pentru rasă și etnie
 - ❖ Justificări mai generale și excepții posibile referitor la vârstă (art. 6 din Dir. 2000/78: discriminare directă permisă dacă este îndreptățită de scopuri legitime, inclusiv politica în materie de angajare a forței de muncă, piața muncii; vârstele de pensionare)
- ❑ Adaptări rezonabile (doar pentru dizabilități)

9

Carta Drepturilor Fundamentale

- Aceeași **valoare juridică** precum Tratatetele
 - De. ex. standard de legalitate pentru actele UE: Speța C-236/09 *Association Belge des Consommateurs Test-Achats*
- **Aria de aplicare:**
 - Stabilire dificilă potrivit Articolului 51 (1) din Cartă.
 - Directivele privind egalitatea determină principiile Cartei în materie de egalitate și non-discriminare, și nu numai...
- Toate **atributele** legislației UE: prevalență, interpretare conformă; **efect direct**. DAR – chestiunea problematică a distincției dintre drepturi și principii

10

Carta Drepturilor Fundamentale

- Efect orizontal direct:

- Interzis din perspectiva Directivelor privind Egalitatea (din cauza elementelor directivelor)
- Recunoscut în *Speța C-144/04 Mangold* pe baza principiului non-discriminării în funcție de **vârstă**
- Confirmat în *Spețele C-555/07 Küçükdeveci* și *C-441/14 Dansk Industri (Ajos)* (tot spețe despre vârstă)
- Generalizat referitor la alte „considerente protejate”: religia în *C-414/16 Egenberger*; *C-68/17 IR* și *C-193/17 Cresco Investigation*
- Dar celelalte articole din Cartă? Este special Articolul 21?
 - ❖ Inclusiv articolul 47 și articolul 31 *Bauer și Willmeroth* (C-569/16 și C-570/16, UE:C:2018:871) și *Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften* (C-684/16, UE:C:2018:874).
 - ❖ Nu toate prevederile Cartei: Articolul 27 – *Speța C-176/12, Asociația de mediere socială*

11

Vă mulțumesc pentru
atenție

12